

42. Kyllaj och Lörge

Stenindustri och sjöfart präglar Kyllaj och Lörge. Här har människor levt av och med naturen under fyra århundraden. Från klintkanten är utsikten hänförande. Gör som Carl von Linné - stanna till och titta på de mäktiga raukarna en bit från stranden.

Vägen mellan gården Malms och Valleviken går nedanför en brant klint och förbi ett raukfält. Vid slutningen ovanför täcks marken av klappersten och det är inte mycket som kan växa. Här har du utsikt över Valleviken och de två öarna Fjaugen och Klasen, som vuxit samman till en.

Kalkindustrin och sjöfarten har präglat Kyllaj och Lörge under fyra århundraden. Här växte sten- och kalkindustrin fram under 1600-talet. Vid klinten kan du se ugnarna där kalken brändes. Av de allra äldsta finns bara rester kvar, men ugnarna från 1800-talet och början av 1900-talet är väl bevarade. Kalken förvarades sedan i stora kalklador, som fortfarande står kvar, innan den skeppades vidare till olika hamnar runt Östersjön.

Kring sten- och kalkindustrin vid Kyllaj utvecklades ett samhälle med patron- och arbetarbostäder, affärer och annat. Ett avlångt hus ovanför hamnen var bostad åt en kalkpatron, en av de borgare från Visby som flyttat ut till bruket han ägde. Under 1700-talet byggdes huset om till skepparbostad och värdshus.

Stenindustrin lades ner under 1910-talet, men hamnen fortsatte att vara ett viktigt centrum för lots- och tull-

verksamhet. I Kyllaj finns fem lotsbostäder och en lotsutkik från 1923 att titta på.

Flera generationer tulltjänstemän, strandridare, arbetade här mellan 1650 och 1826. De hade till uppgift att skydda trakten från olaglig handel och smuggling. En av dem, Johan Ahlbom, blev så småningom också kalkpatron. Han bodde i Strandridaregården norr om hamnen, som idag är museum.

Här bodde Carl von Linné när han var på resa runt Gotland. Det finns många historier om livet och människorna här. Det sägs att Ahlbom friade till den 15-åriga bonddottern Elisabeth från Malms gård. De firade ett stort och ståtligt bröllop, som dock slutade med att bruden rymde på bröllopsnatten – genom sovrumsfönstret.

En del av industrins kalk kom från hållmarksområdet en bit härifrån, Kyllaj hajdar. Här är naturen fascinerande. Marken är nästan helt platt och trädlös. Kanske hämtade man bränsle till kalkugnarna här. Den fridlysta lilla sandliljan, med vita, stjärnformiga blommor är en av få växter. På flera ställen finns små, grunda kalkbrott. I den täta granskogen mellan hajdarna och raukarna växer den lila orkidén purpurknipprot. I juli månad kan du se den blomma och känna den speciella vaniljdoften.

